

**BOSHLANG`ICH SINIF O`QUVCHILARIDA KOMMUNIKATIV MULOQOT
MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNI RIVOJLANTIRISH
TEXNOLOGIYALARI**

Xodjayarova Sevara Abdimurat qizi

Termiz davlat universiteti

«Maktabgacha ta'lim metodikasi» kafedrası o'qituvchisi

E-mail: xodjayarovasevara@gmail.com

Anotatsiya: Ushbu maqolada o'quvchining muloqot madaniyatini shakllantirish vositalari muloqot madaniyatining tarbiyalovchi imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish ko'p jihatdan o'qituvchining shaxsiy sifatleri bilan belgilanishini ta'kidlab o'tilishi ularning asosiy faoliyati o'qituvchining o'quvchilar bilan bo'ladigan muloqot madaniyati individual uslublarini shakllantirish o'qituvchi o'zining xushmuomalaligi, madaniyati, go'zal xulqi, muloqotda o'quvchilar qalbiga yo'l topa olishi bilan o'z mahoratini namoyish qilib, muloqot madaniyatining tashkiliy shakllariga ijtimoiy-psixologik jarayonlari haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: kishilik jamiyati, etnopsixologik, o'qituvchi, pedagogik muloqot, psixologik muloqot, siyosiy, dunyoqarash, kasbiy layoqat, kasbiy madaniyat, ilk tarbiyaviy faoliyati.

**РАЗВИТИЕ ТЕХНОЛОГИЙ РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРЫ
КОММУНИКАТИВНОГО ОБЩЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ
НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ**

Аннотация: В данной статье подчеркивается, что средства формирования культуры общения учащихся, реализация воспитательного потенциала культуры общения во многом определяются личностными качествами преподавателя, основной деятельностью которого является общение преподавателя с обучающимися. В формировании индивидуальных стилей культуры педагог проявлял свои умения вежливостью, культурностью, хорошими манерами, умением находить путь к сердцам учащихся в общении, а также социально-психологические процессы организационных форм культуры общения. обсуждали.

Ключевые слова: Общество Человечества, этнопсихолог, Преподаватель, учитель. общение, психология, общение, политика, мировоззрение, профессиональные способности, профессиональная культура и другая образовательная деятельность.

DEVELOPMENT TECHNOLOGIES OF COMMUNICATIVE
COMMUNICATION CULTURE DEVELOPMENT IN
PRIMARY CLASS STUDENTS

Abstract: This article emphasizes that the means of creating a culture of communication among students and realizing the educational potential of a culture of communication are largely determined by the personal qualities of the teacher, whose main activity is communication between the teacher and students. In the formation of individual cultural styles, the teacher showed his skills in politeness, culture, good manners, the ability to find a way to the hearts of students in communication, as well as the socio-psychological processes of organizational forms of communication culture. discussed.

Key words: Human society, ethnopsychologist, teacher, educator, communication, psychology, communication, politics, worldview, professional skills, professional culture and other educational activities.

Kirish: Bolalar maktab yoshiga yetganda ularning bir-birlariga nisbatan munosabatlari yangicha mazmun kasb etadi. Bola ilgari ota-onasi, guruhdagi tengdoshlari, tarbiyachi bilan muloqotda bo'lgan bo'lsa, endi maktab o'qituvchisi, sinf rahbari bilan muloqotda bo'ladi. Bolalarda bu davrda mas'uliyat hissi shakllanadi. Bolalar nutqining o'sishida ularning maktabda o'qishi katta rol o'ynaydi. Bola maktabgacha yoshda o'ylamasdan gapiradi, maktabda esa u gaplashayotgan til o'qitiladigan va o'rganiladigan ilm bo'lib qoladi. Grammatikani o'qib o'rganish jarayonida bola nutqining fonetik jihati to'g'ri bo'lib boradi, nutqning sintaksis tuzilishi takomillashadi. Maktabda o'qitilayotgan hamma fanlarni o'rganish jarayonida o'quvchi nutqining lug'ati boyiydi, so'zlarning mazmuni uning uchun chuqurlashadi va kengayadi. Bolalarning yozma nutqni egallashlari ular nutqining o'sishida muhim bosqich bo'ladi. Bola o'z fikrlarini yozma nutqda bayon qilishga harakat qiladi.

O'quvchi o'qituvchining topshirig'iga binoan yozma ishlar bajarayotganda o'zining shu ishiga o'z fikrining qanday til bilan bayon qilishiga qarab baho berilishini oldindan bilib turadi. O'quvchi maktabda berilgan topshiriqni tayyorlash vaqtida shu topshiriqni kutubxonasi o'zi gapirib berishni mashq qilib turishi nutqining o'sishiga katta ta'sir qiladi. Bolalar nutqining o'sishida o'qituvchining nutqi katta rol o'ynaydi, chunki uning nutqi o'quvchilar uchun namuna hisoblanadi. Shuning uchun o'qituvchi o'z nutqini takomillashtirish ustida ishlashi kerak. Maktabda bolalar uchun eng avvalo faol ishlatiladigan so'zlarning miqdori oshadi. Yozma nutqni, o'qish va yozishni o'zlashtirish o'quvchi hayotida hosil qilingan malaka hisoblanadi. Kichik maktab yoshidagi bolalar tovushlarni bir-biriga qo'shish orqali so'z tuzish malakasini egallab olgach, ba'zida matn mazmunini noto'g'ri tushunadilar. Unga o'quvchilarning so'z boyligining kamligi yoki asosiy fikrni ajrata bilmasligi sabab bo'ladi. Shu

munosabat bilan o'qituvchi oldida bolalarda lug'at boyligini oshirish va uiami o'qigan narsalari yuzasidan mustaqil reja tuzishga barvaqtroq o'rgatish vazifasi turadi. Yozuv darslarida bola harf va so'zlarni yozishda katta qiyinchilikka duch keladi. Dastlab bola butun e'tiborini yozish texnikasiga va o'tirish qoidasiga rioya qilishga qaratadi. Avval bolaning yozma nutqi uning og'zaki nutqi orqali belgilanadi, ya'ni u so'zni qanday talaffuz etsa shunday yozadi. Bu davrda bola bilan ovoz chiqarib aytish bo'yicha muntazam mashqlar o'tkazish uning imlo qoidalarini muvaffaqiyatli o'zlashtirishida katta ahamiyatga ega. Yozma nutqda imo-ishora, ohangdan foydalanilmaydi. Shu bois bolalarning yozma nutqlari ulaming og'zaki nutqiga qaraganda ancha bo'sh bo'ladi. Bolalar nutqi kattalar nutqi ta'sirida o'sadi. Shuning uchun pedagoglar bolalarga kichik maktab yoshidan boshlab og'zaki va yozma nutqni o'stirish bilan birga nutq madaniyatini ham o'rgatib borishlari zarur. O'quvchilar tafakkurini rivojlantirmay, ulaming nutqini o'stirib bo'lmaydi. Og'zaki gapirish, bayon yoki insho yozishda o'quvchilarning reja tuzib olishlariga e'tibor berish kerak. Yozma va og'zaki nutqni o'stirish uchun kitob ustida muntazam ishlash, o'qigan matnlarning tezisi (asosiy mazmuni)ni, konspekti(qiqacha matn bayoni)ni tuzish, ma'ruza, referatlar tayyorlash, adabiy kechalar, yozuvchilar bilan uchrashish muhim ahamiyatga ega.

Nutq shartli reflekslar paydo bo'lishining umumiy qonunlari asosida o'sadi. Agar kishi biror bir tovushni noto'g'ri talaffuz qilishga o'rganib qolgan bo'lsa, unda bu kamchilikni tuzatish qiyin bo'ladi. Shuning uchun bolalarda yoshligidanoq ijobiy nutq odatlarini tarbiyalashga ahamiyat berish zarur. Bizning yuksak ma'naviy ehtiyojlarimizdan biri — muloqotga bo'lgan ehtiyoj. Muloqotga bo'lgan ehtiyoj qondirilmasa, ong ham rivojlanmaydi. Shuning uchun biz doim o muloqotga bo'lgan ehtiyojim izni qondirishimiz lozim. Kimlar bilandir muloqotdan qoniqish, ba'zi hollarda esa qoniqmaslikni his qilamiz. Katta yoshdagi kishilar rasmiy va norasmiy munosabatlarga kirishadilar. Rasmiy munosabatlar ish, xizmat yuzasidan bo'ladi. Norasmiy muloqot esa ishdan boshqa paytlarda, uyda (oila), mahallada, ko'cha-ko'ylarda bo'ladi. Kattalar muloqotida ko'pincha muloqot madaniyati amalga oshiriladi, ya'ni bir-birlarini hurmat qilish, ishonish, anglash kabilar. Kommunikativ vazifalarni belgilash va hal qilish uchun asos kichik yoshdagi o'quvchilar uchun g'ayrioddiy mazmundagi turli ijodiy vazifalar bo'lishi mumkin. Bunday topshiriqlar mavzuga, asosiy g'oyaga, kompozitsiyaga, vizual va ekspressiv vositalarni tanlashga va materialga hissiy munosabatni etkazishga shaxsiy yondashuvda tasavvurni, individuallikni ko'rsatishga imkon beradi. Boshlang'ich maktab sinflarida (rus tili darslari, adabiy o'qish, sinfdan tashqari mashg'ulotlar) siz quyidagi ijodiy vazifalardan foydalanishni taklif qilishingiz mumkin: burime, kichik folklor janrlarini yaratish va hokazo. Shunday qilib, burime yaratish uchun bolalarga har birining oxirgi so'zlari taklif etiladi. chiziq, satrlar o'z-o'zidan tarkib bilan to'ldirilishi kerak. Bolalar ishiga misollar: O'qituvchi jurnalimizni ochdi / Eski qalam qutisini oldi / Nega quruq latta? /

dedi domla juda ohista. Ushbu turdagi ishlarni kichik yoshdagi o'quvchilarga faqat she'rning boshini taklif qilish orqali diversifikatsiya qilish mumkin: Maktabda, kichkina bola / xalta yo'qolgan ... Bolalarning o'zlari syujetni o'ylab topadilar, uni rivojlantiradilar, turli til vositalarini tanlaydilar. she'riy matnni yaratish qonunlariga rioya qiling (Maktabda kichkina bola / xalta va kitobni yo'qotdi / Lekin chaqaloq ko'nglini yo'qotmaydi / Onam ikkilik haqida bilmaydi). Rangtasvir, badiiy hunarmandchilik, og'zaki xalq amaliy san'ati (maqol, matal, topishmoq, ertaklar) hissiy, estetik turtki hosil qiluvchi muhim vizualizatsiya vositasi bo'lishi mumkin. Jonsiz narsa yoki hayvon nomidan hikoyalar yozish vazifalari alohida qiziqish uyg'otadi. Kichik yoshdagi o'quvchilarning kommunikativ rivojlanishi jarayonining muhim elementi ularni milliy nutq odobi me'yorlariga o'rgatish, uning qoidalarini turli xil muloqot holatlarida qo'llashdir. Odob me'yorlari bolalar muloqotining ajralmas qismiga aylanishi kerak, chunki vaziyatni tez va to'g'ri [baholash](#), notanish odam bilan suhbatni boshlash va davom ettirish, o'z fikrlarini to'g'ri ifodalash, yuqori madaniyatli, bilimli va aqlli shaxsni ajratib turadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga milliy odob-axloq rus xalqi madaniyatining mulki ekanligi haqidagi g'oyani singdirish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning —O_zbekiston Respublikasini 2017-21 yillarda yanada rivojlantirish bo_yicha beshta ustvor yo_nalishlar yuzasidan —Harakatlar strategiyasi— to_g_risida Farmoni, 1-ilova.-T.: O_zbekiston,2017 y.
2. Mirziyoev Sh.M.. Milliy taraqqiyot yo_limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko_taramiz. – T.: O_zbekiston, NMIU, 2017 y. 592-b.
3. Karimov I.A.Yuksak ma'naviyat yengilmas kuch. –T.: Ma'naviyat, 2008 y.
4. Karimov .I.A. Halollik va fidoyilik faoliyatimizning asosiy mezonini bo_lsin.-T.: O_zbekistan, 1994 y.
5. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud- axloq. -T.: Fan.1996.
6. Ibrohimov A. (muallifdosh). Vatan tuyg_usi. -T.: O_qituvchi,1997.
7. Kaykovus.Qobusnoma.-T.: O_qituvchi ,2011.
8. Munavvarov A. K, Pedagogika. -T.: O_qituvchi ,1996.
9. Musurmonova O. O_quvchilarning ma'naviy madaniyatini shakllashirish. -T.: O_qituvchi ,1993.
10. Xudoyqulov X.J. Komil inson fazilatlarini. –T.: Innovatsiya-Ziyo.2021 y.
11. Xudoyqulov X.J. Talabalar uchun tarbiyaviy Tolibnoma.-T.: Innovatsiya-Ziyo. 2020 y.
- 12..Xudoyqulov X. J. —Pedagogikal. –T.: Innovatsiya-Ziyo. 2011 y.
- 13..Xudoyqulov X. J. Odob-axloq va tarbiya durdonalari. –T.: TTYMI. 2010.
- 14..Xudoyqulov X.J.—Milliy g_urur-ma'naviy komillik mezonini. –T.: Dzayin-Press. 2011 y.